

„Od Karkonosza do Flinsa” – wierzenia słowiańskie w podaniach sudeckich

11 grudnia 2022

[„Od Karkonosza do Flinsa”](#) to kolejna oryginalna i nietuzinkowa publikacja [wydawnictwa Prażródła](#). Jest to pierwsza w Polsce analiza podań sudeckich i śląskich przedstawiona z perspektywy religioznawczej i etnograficznej. Dzięki dokonanej analizie około 10 tysięcy podań autor odsłania pozostałości w nich słowiańskich wierzeń.

Obrzędowość przedchrześcijańska zawarta w zebranych materiale badawczym została przedstawiona w kilku zasadniczych obszarach: obrzędowości codziennej, świątecznej, miejscach kultu oraz istotach magicznych, z zaakcentowaniem kluczowej dla regionu Sudetów postaci Karkonosza.

W przypadku obrzędów codziennych przedstawione zostały rytuały związane z wróżbami, najczęściej zapomnianymi, których pozostałości odnaleźć można m.in. w wyliczankach, wierszykach i piosenkach znanych z przedszkola czy podwórek. Przykładem „Stary niedźwiedź mocno śpi”, „Siała baba mak”, „Sroczka kaszkę ważyła”, zawołanie „pobite gary” itp.

Obrzędowość świąteczna została omówiona na przykładzie znanych świąt i związanych z nim i rytuałów jak Szczodre Gody (Boże Narodzenie), Jare Gody (Wielkanoc), Kupalnocka. Wspomniano również tak unikalne święta, jak Rusalia, które notowano jeszcze końcem XIX wieku po czeskiej stronie Sudetów.

W książce scharakteryzowano szereg postaci ludzkich, jak i magicznych. Wskazano powiązane z nimi rytuały, opisywane często w baśniach i podaniach, np.: młynarze, kowale czy księżniczki. W podobnym ujęciu opisano żmije, smoki, gryfy, białe damy, jeźdźców bez głowy, dzikie gony, wampiry, alpy

itd. Wskazano, do jakich klas istot można odnieść te magiczne postacie, i z jakimi obrzędami i rytuałami są związane. Na osobne potraktowanie w książce zasłużyła Holda bogini/istota wzmiankowana w średniowiecznym Katalogu Magii brata Rudolfa z Rud. Wskazano przy tym na jej powiązanie z „Walpurgią” i słowiańską (lecz zniemczoną) genezę tych dwóch postaci.

Jak wspomniano kluczową postacią dla podań sudeckich jest Karkonosz. Z perspektywy etnografii, to absolutny fenomen. Postać ta odnosi się głównie do obszaru geograficznego o powierzchni raptem kilkudziesięciu kilometrów kwadratowych. Mimo to, do dziś zachowało się około pół tysiąca legend z nim związanych. To przypadek niespotykany nie tylko w innych częściach słowiańskiej kultury ludowej, ale także w skali całej Europy. W książce poświęcono Karkonoszowi osobny rozdział, starając się przedstawić go w odniesieniu do genezy historycznej i religioznawczej. Wskazano przy tym na jego powiązanie z łużyckim Bogiem Flinsem. Analogie te dotyczą nie tylko występowania geograficznego, ale przede wszystkim atrybutów i charakterystycznych funkcji.

Książkę otwiera rozdział przedstawiający dzieje Sudetów i Śląska. W oparciu o źródła historyczne, etnograficzne, badania archeogenomiczne – obalony zostaje stereotyp mówiący o niemieckim czy celtyckim pochodzeniu kultury śląskiej. Opisany został także proces historycznego i etnicznego powstania Niemiec, jako państwa wieloetnicznego o kreolskiej kulturze.

Przeprowadzone w książce analizy, podobnie jak pierwszej publikacji Prażródeł (Wierzenia Słowian i Indoariów) oparto na tym samym kluczu badawczym, czyli badaniach porównawczych. W ramach studiów interdyscyplinarnych dokonano syntezy wiedzy z zakresu religioznawstwa, etnografii, historii, archeologii, językoznawstwa i archeogenomiki.

Z lektury wynika, że podania, legendy czy baśnie, które najczęściej przedstawia się w sposób trywialny, bardzo często są pozostałością mitów, rytuałów i świąt

przedchrześcijańskich. Podania sudeckie i śląskie są tego znakomitym przykładem. Książka oprócz odniesień regionalnych wskazuje na proces, który dotyczy całej słowiańskiej kultury ludowej. Publikacja Prażródła jako pierwsza odsłania pierwotne znaczenia wierzeń przedchrześcijańskich zawarte w zmienionych przez chrystianizację treściach.

W omawianych podaniach z terenów Sudetów i Śląska, w zdecydowanej większości mamy do czynienia z pozostałościami słowiańskiej kultury ludowej. Co więcej, te same obrzędy można odnaleźć w znacznej części wschodnich Niemiec, co wskazuje, iż nie tylko takie regiony jak Meklemburgia, Brandenburgia Saksonia Dolna, Saksonia-Anhalt czy Frankonia, ale również Bawaria, Turyngia czy Hesja mają słowiańską genezę historyczną. Nic dziwnego, że z przedstawionych w książce wyników analizy pochodzenia baśni braci Grimm wynika, iż większość z nich pochodzi ze słowiańskiego i azjatyckiego obszaru kulturowego.

Więcej informacji o książce [TUTAJ](#).

Autorstwo: Rafał Jakubowski
Nadesłano do WolneMedia.net

0 autorze

Rafał Jakubowski razem z żoną Dianą jest również autorem książki „Wierzenia Słowian i Indoariów”. Współtworzy audycję „Prażródła Słowiańskie”, którą można słuchać raz na miesiąc w wybrany czwartek (godz. 19.00-21.00) w radiu internetowym [Zamek Nadaje](#). Na kanale [„Prażródła” na „YouTube”](#) można posłuchać jego vlogów z cyklu „Historia i wierzenia Słowian”.